

vedke. Med prvimi petimi se izpišejo naslovi:

1. *Stare grške bajke*. Ljubljana: Mladinska knjiga. – (Zlata ptica) (v izboru so upoštevani vsi natisi in ponatisi)
2. *Slovenske ljudske pravljice*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1999. – (Cicibanov vrtiljak)
3. *Zajček sivi nagajivi: otroške ljudske pesmice o živalih*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000. – (Velike slikanice)
4. *Hvaležni medved: koroška pripovedka*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2001. – (Čebelica; 393)
5. *Babica pripoveduje: slovenske ljudske pripovedi*. Ljubljana: Mladinska

knjiga. – (Deteljica) (vključeni vsi natisi in ponatisi)

Pregled največkrat izposojenih mladinskih literarnih del v Mariborski knjižnici za precejšen del preteklega leta kaže, da so podatki kljub svojemu ponavljajočemu razvrščanju v skupine zanimiv odraz stanja. Hkrati odslikavajo bralni okus in potrebe mladega bralstva in sočasno vznemirjajo z odstiranjem mnogih tem in področij, ki bi jih bilo smiselno razvijati in nadaljevati, da bi tako potrdili slutnja in predvidevanja, da bi iskali odgovorov na vprašanja in načrtovali ali usmerjali prizadevanja, naravnana k mladim bralcem.

40. IN 41. MEDNARODNI SEJEM OTROŠKIH KNJIG V BOLOGNI

V času od **2. do 5. aprila 2003** je bil v Bologni že 40. mednarodni sejem knjig za otroke. Dotlej največje število avtorjev (2779) ni prineslo bistvenih novosti, prej ponavljanje utečenih likovnih rešitev z opaznimi globalizacijskimi težnjami. Mednarodno uveljavljeni člani žirije so izbrali 85 avtorjev iz 66 držav za razstavo »Fiction« in 41 avtorjev iz 36 držav za »Non Fiction« razstavo. Razstavo domišljjskih ilustracij so dopolnjevale predstavitve Ivana Gantscheva, Kvete Pacovske in Lisbeth Zwerger, ki so že več kot desetkrat sodelovali na sejmu. Na razstavi stvarnih ilustracij so bila prikazana dela avstralskega umetnika Roberta Ingpena, ki je leto poprej doživel na sejmu izjemen uspeh. Podeljenih je bilo tudi manj nagrad kot običajno, in sicer ena za domišljjske ilustracije (Raymond Queneau: *Vaje v slogu*. 71 ilustr., grafično oblikovanje Raymond Stoffel. Gallimard Jeunesse, Pariz), ena za stvarne ilustracije (Do-

minique Gausse: *Jean Moulin in tisti, ki so rekli ne*. Ilustr. Alain Mounier. Mango Jeunesse, Pariz) ter tri častna priznanja.

Uvodni del razstave »Fiction« je pripadel **Quentinu Blakeu**, angleškemu ilustratorju, ki je 2001 prejel Andersenovo nagrado za življenjsko delo. Začetek razstave »Non Fiction« so predstavljala dela Angleža **Alana Marksa**, ki je prvi prejel novoustanovljeno nagrado za poučno/znanstveno ilustracijo. Oba avtorja sta oblikovala tudi naslovnici za kataloga in prispevala vanju zanimiva razmišljanja o ilustraciji nasploh in posebej o svojem ilustratorskem delu.

Ker so na bolonjskem sejmu avtorji predstavljeni po abecednem redu in ne po državah, kot je značilno za BIB v Bratislavi, je bilo nacionalni karakter ilustracij moč razbrati le ob njihovem zamudnem in natančnem ogledovanju. Po pestrosti in originalnosti ilustratorskih izrazov in pogostimi jasno prepo-

znavnimi tradicionalnimi nacionalnimi posebnostmi so izstopali Japonci. Vznemirljivi so bili Španci s surrealističnimi potezami in modernimi prostorskimi predstavitvami v različnih tehnikah ter morda med vsemi z največjim številom računalniških grafik. Dance, ki se jih s prejšnjih razstav spominjamo po hoteno nelepah ilustracijah diplomantov danske šole za oblikovanje, je zastopala pripovedno bogata, otrokom prijazna ilustracija v kombinirani tehniki in skicozna, duhovita, dinamična, tonirana risba. Holandsko ilustracijo je predstavljala z elementi otroške risbe oblikovana pripoved. Z bogato paleto različnih likovnih izrazov so bili zastopani Italijani. Nepričakovano je bilo med italijanskimi ilustracijami opaziti več hoteno nelepah ilustracij s posnemanjem otroške risbe z izrazitimi pretiravanji. Rusi so bili najimpresivnejši v ilustracijah, ki so blizu knjižnemu slikarstvu, predstavili pa so se tudi z ekspresivno in poleg tega z opisno bogato, barvito pravljico pripovedjo Če ilustratorskih stvaritev iz drugih dežel ne omenjamo posebej, ne pomeni, da med njimi ni bilo izjemnih del, saj sta navsezadnje obe glavni nagradi pripadli Franciji.

Zanimiv, včasih za gledalca težko razumljiv, ostaja izbor ilustratorskega gradiva za »Fiction« in »Non Fiction« razstavo. Slednja je bila razdeljena na tri sklope s tremi različnimi podnaslovi: »Narrative, Naturalistic, Informative«. Marsikatero delo, predvsem iz prvega sklopa, bi se lahko pojavilo tudi na razstavi domišljjskih ilustracij, saj je poleg točne upodobitve vsebovalo dobršno mero liriskega ali dramskega naboja in celo humorja. Zdi se, da prav ilustriranje stvarnih vsebin razkriva globljo naravo ilustracije in njeno izjemno zahtevnost upodabljanja nedomišljjskega sveta, ki mora odgovarjati resničnosti, povedati mnogo več, kot bi lahko razkrila npr. fotografija, hkrati pa tovrstne ilustraci-

je na račun vsebine ne smejo delovati suhoparno.

Pisec uvodnega besedila v katalogu poučnih ilustracij in član žirije Marcus Herrenberger (r. 1955), slikar, umetnostni zgodovinar, profesor ilustracije in ilustrator pronicljivo razmišlja o ilustraciji, njeni vlogi in njenih sedanjih zagatah, ki jih prinaša med drugim globalizacija, in o delikatnem razmerju med osebnimi okusi, pogojenimi tudi z različnimi kulturnimi ozadji tako avtorjev kot ocenjevalcev njihovih del. Ta dilema se je pokazala predvsem pri izbiri del za razstavo »Fiction«, medtem ko so pri izbiri ilustracij za razstavo »Non Fiction« obveljala jasna strokovna merila. Iz celotnega opusa razstavljenih del je avtor v zapisu izpostavil kot zanj najboljše ilustracije italijanske skupine Inklink za področje »Non Fiction« Odsotnost vsake želene dopadljivosti, točnost in natančnost obravnavanih ponazoritev ob hkratni likovni svežini so ga prepričale in tako zadovoljile njegovo strokovno vest.

Ker je zapis o lanskoletnem knjižnem sejmu v Bologni nastajal v času intenzivnih razprav o slovenski slikanici in razmišljanj o predstavitvi naših ilustratorjev na bolonjskem sejmu v bližnji prihodnosti, se v večji meri osredotoča na **predstavitev poljske ilustracije** v Bologni. V članku spremljajočega kataloga, ki govori o poljski ilustraciji nekoč in danes, odkrijemo več podobnosti v razvoju ilustracije pri nas in na Poljskem, čeprav je likovni izraz Poljakov dokaj različen od slovenskega. Tudi Poljaki so imeli zlato dobo ilustracije v 60. in 70. letih. Otroške in mladinske ilustrirane knjige so v tistem času na Poljskem, podobno kot v Sloveniji, doživljale ob bogati državni podpori močan razcvet. Po spremembi političnega sistema so se stvari čez noč postavile na glavo. Znižanje državne finančne podpore otroški knjigi in njeni ilustra-

cije ter težnje številnih novonastalih privatnih založnikov po čim hitrejšem zaslužku so pripeljale do pomembnega osiromašenja (otroških) knjig na besedni in likovni ravni. Med poljskimi ilustratorji po letu 1990 je naraščalo število ilustracij, ki niso bile deležne knjižne objave. Poljska razstava v Bologni jih je predstavila kar lepo število. Mnoge med njimi kažejo na poskus obujanja nekdanj znamenite, doma in v tujini nagrajevane likovne zvrsti, ki je v preteklosti cvetela vzporedno s poljskim plakatom.

Postavitev razstave je bila zasnovana na delih vodilne osebnosti poljske ilustratorske šole v preteklosti – Jozefa Wilkona z inštalacijo njegovih tridimenzionalnih živali, sicer pa je bilo predstavljanih 45 avtorjev.

Toliko različnih likovnih izrazov, tehnik in materialov, kot jih premore poljska ilustracija, slovenska nima. Manjka nam tudi tako močne in vsestransko usmerjene umetniške osebnosti, kakršen je Jozef Wilkon. Kot številčno šibkejši narod pa imamo kljub temu vrsto odličnih ilustratorjev z jasno prepoznavnimi izrazi, na kar v zadnjem času, tudi s prodiranjem v tujino, opozarjata Lila Prap in Mojca Osojnik s svojimi avtorskimi slikanicami. Poleg njiju bi skupina 15–20 najboljših, tudi če nimajo avtorskih projektov, lahko kvalitetno predstavila sodobne slovenske ilustratorske dosežke.

Na 41. bolonjskem knjižnem sejmu, ki je potekal od **14. do 17. aprila 2004**, je sodelovalo 1100 založnikov iz 63 držav, tudi iz Slovenije. Osrednji podarek je bil namenjen razstavi knjižnih ilustracij. Mednarodna žirija je podelila nagrade (Bologna Ragazzi Awards) naslednjim knjigam: za leposlovje slikanici Wolfja Erlbruchja *Le grande question* (Veliko vprašanje), Aditions Etre, Francija; med poučnimi knjigami slika-

nici Petra Sisa *The tree of Life* (Drevo življenja), Ferrar, Straus&Giroux, ZDA; nagrado novi horizonti pa je prejela serija slikanic založbe Shabaviz Publishing Company iz Irana, ki jih po mnenju žirije odlikujejo izvirnost, raznovrstnost in preprosta eleganca. Podeljenih je bilo še pet častnih priznanj.

Bolonjski knjižni sejem je razen po razstavah, ki nas same po sebi seznanjajo z najnovejšimi trendi v mladinski književnosti, pomemben tudi zaradi vrste okroglih miz, predavanj in drugih srečanj s strokovnjaki različnih področij, ki zadevajo pisanje, ilustriranje, oblikovanje, prevajanje in posredovanje otroških knjig. Ne nazadnje je sejem priložnost za vse, ki se tam predstavljajo, da navežejo mednarodne stike in iščejo možnosti za prodor svojih knjig na tuja tržišča.

Naš zapis se osredotoča samo na knjižne ilustracije. Za letošnjo razstavo je posebna petčlanska mednarodna žirija uveljavljenih strokovnjakov izbirala med 2775 ilustratorji iz 64 držav; izbrala je 100 ilustratorjev iz 21 držav (med njimi tokrat ni bilo Slovenije, razstavljal pa je svetovno uveljavljeni hrvaški ilustrator Svjetlan Junaković, tudi sodelavec Mladinska knjige). Poleg izjemnega števila za razstavo predloženih del je bilo letošnje presenečenje en sam katalog razstave, ki ločeno predstavlja »Fiction« in »Non Fiction« ilustracije. Žirija je spoznala spornost stroge ločitve na domišljjske in nedomišljjske ilustracije, ker je smatrala, da je zanje vendarle bistvena pripovednost, ne glede na njen vsebinski značaj. Prav na vprašljivost toge delitve ilustracij na domišljjske in nedomišljjske smo v reviji *Otrok in knjiga* že opozarjali.

Maruša Avguštin